

ГІДЕНКО

Євген Сергійович,

викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
магістр права

ВОДОП'ЯН

Денис Володимирович,

курсант 4 курсу ФПФПКП
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

НЕГЛАСНІ СЛІДЧІ (РОЗШУКОВІ) ДІЇ ЯК ОСНОВНИЙ МЕХАНІЗМ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ

У зв'язку з євроінтеграційним напрямком нашої держави перед правоохоронними органами постало таке завдання, як боротьба з корупційними злочинами, котрі у свою чергу пов'язані з організованою (професійною) злочинністю, за допомогою якої злочинці впливають на органи влади. Проте законодавець, котрий повинен сприяти правоохоронним органам у виконанні даного завдання не надає відповідних ресурсів, як правових так і матеріальних. Одним з явних правових обмежень на практиці являється реалізація норми передбаченої ст. 250 Кримінально процесуального кодексу України «Проведення негласної слідчої (розшукової) дії до постановлення ухвали слідчого судді». Також дана проблема зумовлює занепад оперативних підрозділів, котрі в основному проводять негласні слідчі (розшукові) дії в рамках оперативного супроводження кримінального провадження. Даний вид негласних слідчих (розшукових) дій є одним з недооцінених видів боротьби з топ-корупцією [1].

А саме дана проблема виражається у трьох аспектах, перший полягає в певному законодавчому обмеженні проведення негласної слідчої (розшукової) дії (далі – НСРД) до постановлення ухвали слідчого судді, адже згідно ст. 250 КПК України можна провести лише два види НСРД, це:

- ст. 268 КПК «Установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу»
- ст. 269 КПК «Спостереження за особою, річчю або місцем»

На нашу думку, надана можливість законодавцем проводити лише два види НСРД до постановлення ухвали слідчого судді є певним знуцанням з оперативних підрозділів та знищенням інституту оперативного супроводження кримінального провадження тому, що НСРД передбачене ст. 268

КПК України «Установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу» оперативні підрозділи не можуть проводити самі їм необхідно звернутися до певних підрозділів, котрі мають технічні можливості на проведення даного виду НСРД або ж до СБУ, що зумовлює офіційного звернення та унеможливує реалізацію оперативного реагування на запобігання вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину. Та законодавець не врахував, що в основному відомості про корупційні злочини можливо отримати лише шляхом проведення НСРД тому, що факти про вчинення корупційних дій серед осіб, котрі їх вчиняють в основному перебувають в таємниці від оточуючих і правоохоронні органи можуть розкрити корупціонерів лише за допомогою негласного апарату, яким володіють лише оперативні підрозділи. Щодо НСРД передбаченого ст. 269 КПК України «Спостереження за особою, річчю або місцем» дійсно може сприяти ефективному запобіганню вчинення злочину та у випадку спостереження за особою працівник оперативного підрозділу може скористатися ст.208 КПК України і у випадку наявності визначених підстав затримати особу [2 с. 135].

Для більш адекватного, оперативного та ефективного реагування на випадки корупції, процесуальну форму передбачену ст.250 КПК України необхідно дещо видозмінити, а саме ч.1 ст.250 КПК України у такий вигляд: «У виняткових невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та запобіганням вчиненню тяжких або особливо тяжких злочинів передбачених Кримінальним кодексом України, негласна слідча (розшукова) дія може бути розпочата до постановлення ухвали слідчого судді за рішенням слідчого, узгодженого з прокурором, або прокурора. У такому випадку прокурор зобов'язаний невідкладно після початку такої негласної слідчої (розшукової) дії звернутися з відповідним клопотанням до слідчого судді». У такому випадку буде надана можливість проводити будь-який вид НСРД до постановлення ухвали слідчого судді звісно ж за наявності вказаних підстав, які теж необхідно змінити, а саме прибрати обмеження за розділами КК України і розширити на тяжкі та особливо тяжкі злочини, що являється другою проблемою під час реалізації НСРД до постановлення ухвали слідчого судді. Диспозиція ч.1 ст.250 КПК України не буде порушувати засади кримінального провадження, а буде лише сприяти реалізації завдань кримінального провадження та відновить адекватне та ефективне оперативне супроводження кримінального провадження [3; 4 с. 307–311].

Та щодо третьої та на мою думку найголовнішої проблеми проведення НСРД до постановлення ухвали слідчого судді з метою викриття топ-корупціонерів є обмеження в праві оперативних підрозділів ініціювати їх проведення. Адже на практиці тільки оперативним підрозділам сповна відомо про тактику та найбільш доречних момент проведення НСРД до постановлення ухвали слідчого судді і в даному випадку виникає юридична колізія в результаті того, що в ч.3 ст. 246 КПК України вказано, що «Рішення про проведення негласних слідчих (розшукових) дій приймає слідчий, прокурор, а у

випадках, передбачених цим Кодексом, – слідчий суддя за клопотанням прокурора або за клопотанням слідчого, погодженого з прокурором...» та подальше наголошено на тому, що слідчий сам може проводити НСРД, або доручити їх проведення оперативному підрозділу. Проте проблема в тому, що слідчий не володіє тактикою та методологією проведення НСРД і не може користуватися оперативно-технічними засобами, які закріплені за оперативним підрозділом тим паче коли він повинен здійснити це до постановлення ухвали слідчого судді. Та внаслідок вище викладеного в практичних підрозділах з'явився такий термін, як «оперативне перешкоджання» кримінальному провадженню, це коли слідчий вважає, що оперативний підрозділ не в повній мірі виконує його доручення, однак насправді це виникає в силу того, що сам слідчий при складанні даного доручення не володіючи тактикою, методами та знаннями оперативного документування неправильно ставить завдання, або в другому випадку оперуповноважений не має можливості самостійно прийняти рішення при оперативному супроводженні кримінального провадження в силу недосконалості законодавства. Для усунення даної проблеми слід надати оперативним підрозділам право на ініціювання проведення НСРД до постановлення ухвали слідчого судді [5, с. 29-33].

Бібліографічні посилання:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст. 88). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
2. Колесник В.А. Негласні слідчі (розшукові) дії: кримінально-процесуальні та криміналістичні аспекти підготовки і проведення: науково-практичний посібник / Академія адвокатури України. К.: Прецедент, 2014. 135 с.
3. Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: Інструкція затв. Наказом Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України, МВС України, Адміністрації державної прикордонної служби України, Міністерства юстиції України № 114/1042/516/1199/936/1687/5/ від 16.11.2012. URL: <http://www.minjust.gov.ua/42544>.
4. Шехавцов Р.М. Проблемні питання визначення переліку негласних слідчих (розшукових) дій. *Актуальні проблеми доказування у кримінальному провадженні: матеріали всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції* (27 листопада 2013 р., М. Одеса). С. 307–311.
5. Лук'янчиков Є.Д. Удосконалення системи негласних слідчих (розшукових) дій / Є.Д. Лук'янчиков, Б.Є. Лук'янчиков. *Проблемні питання застосування КПК України в сучасних умовах: матеріали круглого столу* (Київ, 4 квітня, 2014 р.). К.: ФОП Ліпкан О.С., 2014. С. 29-33.